

Rendszerváltás Magyarországon

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Gönczöl Enikő

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	5 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A magyarországi rendszerváltás legfontosabb erőinek bemutatása, a fordulópontok és a változások lényegének tudatosítása, és annak érzékeltetése, hogy a szabadság elnyerése megoldásra váró problémákat is hozott a társadalomba.
A modul témái, tartalma	<p>Témák: Identitás – családtörténet, közösség, megemlékezés, Európa; demokrácia – társadalmi részvétel, szabályalkotás, érdekérvényesítés, véleménynyilvánítás; társadalom – politika, állam, hatalom, intézmények, civil szervezetek; konfliktus – verseny, szembefordulás a hatalommal; életmód – életérzés, érzelmek, szabadság, ünnepek; társadalmi nyilvánosság – tömegkommunikáció, információáramlás, propaganda, közvélemény; globalizáció – nemzetközi szervezetek; jelenismeret; személyiségek</p> <p>Tartalom: A rendszerváltással kapcsolatos személyes érzések (interjú a szülői generáció körében). Az ellenzék és a rendszerváltás fogalma. A helsinki egyezmény. A demokratikus ellenzék. A rendszerváltás programjai. A politikai paletta újratagolódása. Az állampárt átalakulása. Utcai demonstrációk. Nagy Imre rehabilitálása. Politikai változások a szocialista országokban. Tárgyalásos forradalom. A rendszerváltás tartalma. Az 1990. évi választások. Rendszerváltás a hétköznapokban – nyertesek és vesztesek.</p>
Megelőző tapasztalat	A Kádár-korszak megismerése
Ajánlott továbbhaladási irány	Globális kérdések elemzése
A kompetenciafejlesztés fókuszai	<p>Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmek tudatossága, autonómia, hitelesség Önszabályozás: tolerancia, nyitottság, véleményelfogadás Szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás, rugalmasság</p>
Kapcsolódási pontok	<p>A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret (jelenismeret) Modulokhoz: 1956; Peresztrojka; A legvidámabb barakk</p>
Támogató rendszer	<p><i>Út a rendszerváltás felé.</i> Rubicon, 2004/5-6. (Tematikus szám) Romsics Ignác: <i>Volt egyszer egy rendszerváltás.</i> Rubicon Könyvek. Budapest, 2003 www.vokscentrum.hu</p>

Módszertani ajánlás

A modul nem helyettesíti a vizsgált korszak történetének jelenismereti tananyagként való szisztematikus feldolgozást. Alkalmas azonban arra, hogy rendszerbe foglalja az ezzel kapcsolatos, gyakran széttartó tudáselemeket és személyes tapasztalatokat – s éppen ezt tekinti a legfőbb céljának is.

Szerencsés, ha a megvalósításra egy projektnap keretében kerülhet sor, mert ez lehetővé teszi a témával való sok szempontú, intenzív foglalkozást, s azt, hogy ez által valóban egységes összetett kép alakuljon ki a diákokban. Ha azonban erre semmiképp nincs mód, a modul feldolgozható több részletben is. Ezt segíti, hogy idő- és témabeosztása a 45 perces tanórák figyelembe vételével van kialakítva.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

- P1 – Rendszerváltás és hatalomváltás (Háttér -információk)
- P2 – A Helsinki záróokmány (Háttér -információk és felolvasható szöveg)
- P3 – A prágai Charta '77 (Háttér -információk)
- P4 – A rendszerváltás programjai (Háttér -információk)
- P5 – Kinyomtatható politikusportrék – a nevek aláírásával
- P6 – Kivetíthető képek az 1988-89. évi tömegdemonstrációkról
- P7 – Háttér- információk a P6 sorozat képeihez
- P8 – Nagy Imre és társai rehabilitációja – A tanulóknak kiosztható, felolvasásra szánt szövegek
- P9 – Kivetíthető képek Nagy Imre és társai újratemetéséről
- P10 – Háttér- információk a tárgyalásos forradalom témakörének feldolgozásához
- P11 – Megoldó kulcs a D8 gyakorlathoz. (Az alkotmányos rend és az alapvető intézmények eltérései a rendszerváltás előtt és után)
- P12 – Háttér- információk az 1990. évi választások témájának feldolgozásához
- P13 – Bihari Mihály: A rendszerváltás összefoglaló értékelése (Részlet)
- P14 – Kivetíthető képek – Rendszerváltás a hétköznapiakban

Tanulói segédletek

- D1 – Mi változott a rendszerváltás óta? Kérdőív. A lapot tetszőleges mennyiségben lehet sokszorosítani. Legalább egy-egy példányra azonban az osztály minden tanulójának szüksége van.
- D2 – A helsinki záróokmány. Csoportos feladatlap. A lapot négy példányban kell sokszorosítani.
- D3 – A demokratikus ellenzék. Négyféle információs és feladatlap. Mindegyikből egy példányra van szükség.
- D4 – A rendszerváltás programja. Háromféle információs lap. Mindegyiket négy példányban kell sokszorosítani.
- D5 – Egy párt helyett „száz párt”. A politikai tagolódás állomásai. Szemelvények. A lapot négy példányban kell lemásolni.
- D6 – Az állampárt átalakulása. Eseménykártyák. A lapokat négy példányban kell lemásolni, és kártyákra vágva, egy-egy borítékban kell odaadni a csoportoknak.
- D7 – Kelet-európai dominó, 1989. Csoportos feladatlap. A lapot a csoportok számának megfelelő mennyiségben kell sokszorosítani.
- D8 – A rendszerváltás előtt és után. Információs kártyák. Minden kártyából egy példányra van szükség.
- D9 – Mi mekkora szerepet játszott? Csoportos feladatlap. A lapot a csoportok számának megfelelő mennyiségben kell sokszorosítani.